

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

20. søndag i treenighetstiden – 7. oktober 2018

Prekentekest: Mark 10,2-9

Lesetekst I: 1 Mos 2,18-25

Lesetekst II: Efes 5,31-33

1 + 1 = 1

Rabbi Jossi ben Halafta var rabbi Akivas disippel og en av de fremste jødiske lærde i det andre århundre. I Talmud refereres det til en samtale mellom ham og en romersk matrone. Hun stiller ham følgende spørsmål: Hva har din Gud holdt på med etter at han fullførte skapelsen av verden? Rabbi Jossi gir følgende svar: Han har drevet med ekteskapsformidling. Kvinnen ble neppe særlig imponert, og repliserte at det kunne hun klare like bra.

Den litt muntre Talmud-historien lærer oss likevel noe viktig: Skapelsesberetningens finale handler om at mann og kvinne, skapt i Guds bilde, skal føres sammen, være fruktbare, bli mange og fylle jorden (1 Mos 1,28). I den jødisk-rabbinske tradisjon har derfor ekteskapet vært ansett som en hellig pakt og institusjon, der Gud selv er den som fører dem sammen. Det er denne forståelsen Jesus også referer til i sin undervisning når han fastholder prinsippet: «Det som Gud har sammenføyd, skal mennesket ikke skille» (v. 9).

I en tid der samlivsteologi og ekteskapsliturgi splitter Den norske kirke, vil nok mange predikanter finne det krevende å tale over denne teksten. Enhver tekstutleggelse vil skape reaksjoner. Nettopp derfor er det viktig å holde fast på de prinsipper teksten selv gir, kombinert med en god sjelesørgerisk tilnærming:

1. Jesus bringer ikke inn en ny lære

Jesus fastholder det Moses har lært, både om ekteskapet og skilsmisse. Han er rabbi som utlegger Skriften i tråd med åpenbaringen og overleveringen. Derfor møter han også fariseernes kritiske spørsmål med henvisninger til Toraen. Jesu hensikt er likevel ikke å vinne en diskusjon, men å lære folket. I dette tilfellet gjelder det en stor skare som har fulgt med ham fra Judea til østsiden av Jordan.

Vi har heller ikke noen annen autoritet enn det som er overlevert oss, og nedskrevet i Boken. Derfor var også Kirkemøtet skjønt enige om at alle Bibelens tekster om ekteskapet, handler om mann og kvinne. Den konklusjon flertallet likevel trakk, var at vår (subjektive) menneskelige erfaring av menneskelig tiltrekning, erotisk kjærlighet og kjønns polaritet overstyrer eller nytolker åpenbaringsordet. Bibelens sannhetsgehalt og tolkningskriterium forskyves fra åpenbaring til erfaring.

2. Skapt til mann og kvinne

Jesus fastholder kjønns polariteten. Mennesket er skapt til mann og kvinne. Det finnes ikke noe intetkjønn eller «hen» i Guds plan. Mennesker som sliter med sin kjønnsidentitet finner derfor ikke svaret i et nøytralitetsideal eller fritt valg, men må få hjelp til å forstå sin rolle og identitet slik vi er skapt av Gud «fra begynnelsen av» (v. 6)

3. De to skal være ett

Ekteskapets intimitet og funksjon understrekes ved det merkelige regnestykket 1 + 1 = 1. De to skal

være én kropp (v. 8). Dette betyr ikke at individualiteten til den enkelte utviskes, men snarere oppgår i en kompletterende enhet. Gjennom ekteskap og familie skal land og folk bygges. Derfor blir ekteskapet en hellig og viktig samfunnsinstitusjon som må vernes om og dyrkes. Der ekteskap og familie trues og oppløses som bærebjelke i samfunnet, står hele samfunnet i fare for å gå under.

4. Ekteskapet er Guds ordning

I vår dating-kultur der det også er blitt akseptabelt å skifte partnere i løpet av livet, eller å «prøve ut» ekteskapet før en inngår forpliktende samliv, blir ekteskap og familieliv primært *mitt* valg og ikke *Guds*. Fokuset forskyves fra teologi til antropologi. Jeg bestemmer over mitt liv, også mitt samliv. I forelskelsens rus kan vi nok alle subjektivt oppleve det slik. Det er likevel viktig å fastholde at det er Guds plan for oss å finne en livsledsager. Derfor har han også fastsatt rammer og regler for samliv og ekteskap. Ifølge rabbi Jossi er det Gud som er «matchmaker». Samtidig må det understrekes at den som av ulike grunner lever i enslig stand, skal ha full frimodighet og legitimitet til det. Jesu undervisning i dette tilfellet handler ikke om dem som lever enslig, men om ekteskapets vilkår og rammer.

5. Skilsmisse er i prinsippet brudd på Guds vilje

Hvis det er slik at det er Gud som fører mennesker sammen og innstifter ekteskapet, må den nødvendige konsekvens være at oppløsning av ekteskapet i prinsippet er i strid med Guds vilje. Slik tenker en også i den jødiske tradisjon. Med henvisning til profeten Malaki (2,13-14). hevdes det i Talmud at slik ekteskapet er en hellig pakt, er oppløsning av ekteskap vanhellig:

*Med tårer dekker dere Herrens alter,
med gråt og sukk fordi han ikke lenger vil se på gaven
eller ta imot offer fra deres hånd med glede.
Dere sier: «Hvorfor?»
Fordi Herren er vitne i saken mellom deg og din ungdoms kvinne,
som du er utro mot, din ektefelle, din paktskvinne.*

Og Talmud legger til: «Selv alteret (Gud) feller tårer når noen skiller seg fra sin hustru» (Sanhedrin 22a).

Men Jesus, i likhet med Moses, åpner altså for unntaksbestemmelser. Ikke på grunn av Guds pragmatisme, men på grunn av våre harde hjerter – eller det profeten Esekiel kaller steinhjerter (Esek 36,26). Når Skriften åpner opp for skilsmisse, er det altså på grunn av vår synd, der vi ikke klarer å etterleve Guds gode vilje. Selv om skilsmisse til tider kan og må sees på som en utvei, kan det derfor aldri betraktes som en lettvent løsning.

Konklusjon:

Jesu undervisning gir oss frimodighet til å løfte frem ekteskapet mellom mann og kvinne som Guds gode ordning både for ekteparet, barna og samfunnet. To individer er sammenføyet til en kropp. Så høyt verdsettes ekteskapet, at det blir selve bildet på forholdet mellom Kristus og hans menighet (Åpb 19,6-8 og 1 Kor 6,15-17).

Rolf G. Heitmann

Generalsekretær, Den Norske Israelsmisjon

rolf@israelsmisjonen.no